

"זְכָרוֹן מֵאֵיר"

פרשת השבוע

[עפ"י "לקט שיחות מוסר" מאת מרן ראש הישיבה הג"ר אייזיק שר זצ"ל]

השמר לך פן תנקש וגו' ופן תדרוש לאלוהיהם לאמור איכה יעבדו הגוים וגו'. לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו וגו'. התורה מצוה עלינו, שלא להתעניין באופן עבודתם של עובדי עבודה-זרה, ואפילו אם בין מעשיהם יש אשר [לפי שכלם והרגשותיהם של בני-אדם] ראויים להעשות כדי לעבוד את ה' יתברך וכן כדי לכפר על עוונות.

ונצטוונו על כך שלא לנטות אחרי שכל-האדם, אלא לנהוג על-פי השקפת התורה, כדברי מיכה בנבואתו "הגיד לך אדם מה טוב וגו' כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלוקיך". ומפרש ר' יונה גירונדי: זה עיקר כניעתך וכפיפתך, לעבוד את ה' בהצנע לכת, כי זה יורה על כניעתך שלא תחמוד כבוד על מעשיך הנכבדים.

ויש ללמוד מכאן שאין לאמץ הרגשים על-פי שכל ורגש גויים, ובכל ענין יש לעשות על-פי עצת התורה הק'.

כי יקום בקרבך נביא וגו' נלכה אחרי אלוהים אחרים וגו', לא תשמע אל דברי הנביא ההוא וגו' כי מנסה ה' אלוקיכם אתכם לדעת הישכם אוהבים את ה' אלוקיכם בכל לבבכם ובכל נפשכם. האוהב בכל לבבו, לא יבוא לידי טעות ואינו שומע כלל את דברי המסיתים והמדחיים. אמנם אע"פ שהאמונה בה' מושרשת בכל מי שרגלי אבותיו עמדו על הר סיני וכמו שכתב הרמב"ם, חייבים אנו להוסיף עוד ועוד בבהירות האמונה ולהגיע לאהבת ה' יתברך.

וביאור מצות "ואהבת את ה' אלוקיך" כתב רב סעדיה גאון, שעל-ידי ההתבוננות בנפלאות ה' וכו' תשגה באהבתו אהבה שלמה וכו'.

והרמב"ם כתב: "ואיך היא הדרך לאהבתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר, ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול כמו שאמר דוד צמאה נפשי לאלוקים לק-ל חי, וכשמחשב בדברים האלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד, ויודע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות".

לקט הלכות - חודש אלול

- א. מר"ח אלול ועד יום הכיפורים המה ארבעים ימי רצון והם יותר מזומנים לתשובה משאר ימות השנה, כי בראש חודש עלה משה רבנו כדי לקבל את הלוחות השניות והכריזו "משה עלה למרום" כדי שלא יבואו שוב לידי טעות, ובסופם זכו לגמר-כפרה.
- ב. נוטריקון חודש אלול כתב האר"י זצ"ל: ואשר לא צדה והאלוקים אינה לידו וישמתי ליד מקום (ויש בזה רמז נוסף לשוב גם מן השגגות). - ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה, ונרמז בראשי תיבות: ומל ה' אלוקיך אית ל'בבך ויאת ל'בב זרעך (תשובה), איני ל'דודי ו'דודי ל'י (תפלה). - וסופי התיבות גימטריא מ' יום), אייש ל'רעהו ו'מתנות ל'אביונים (צדקה).
- ג. מיום ב' דראש חודש תוקעין תשר"ת לאחר שחרית, כדי להחריד את הלבבות ולעורר לתשובה. ובערב ראש השנה אין תוקעין, כדי להפסיק בין תקיעות של רשות לשל מצוה.
- ד. אומרים בוקר וערב מזמור לדוד ה' אורי וישעי וגו'. ורבים נוהגים לומר בציבור מספר קאפיטלאך (=פרקים) בכל יום.
- ה. אנשי-מעשה בודקים את התפילין והמזוזות, וכן ישים לב בכל הענינים לתקן את הצריך תיקון.
- ו. השולח איגרת יוסיף בה ברכה לכתובה וחתומה טובה.

פלפולא דאורייתא

בעניני "כיבוד אב ואם"

א) הרעק"א בתשו' ס"ח דן במי שאביו ציוהו לתת מכספו עבור מטרה מסויימת, ומאידך אמו לפני מותה ציוותהו שלא יעשה כן.

והוכיח הרעק"א דממש"כ הבית-יוסף במי שאמו נפטרה ואביו מקפיד שלא יאמר קדיש, שכבוד אב עדיף מכבוד אם, משמע דלא אמרינן דלאחר מותה הוי כ"נתגרשה" דשניהם שוין.

וב"צמח דוד" כתב לחלק דכיון שציווי האמא היה כשהיתה בחייה ונשואה לאב, ואז היתה חייבת בכבוד האב, לכן גם לאחר מותה נשאר הדין שכבוד האב עדיף. עכ"ד. אמנם צ"ע בסברא זו דאמאי ניזיל לפי שעת הציווי. - עוד יל"ע לד' ה"צמח דוד" בנתגרשה וציוותה וחזרה ונישאת וצ"ע.

ובחי' ר' ראובן יבמות סי' ד' כתב עפ"י ביאורו של הברכ"ש (יבמות) בדברי התו"י כתובות דף מ. שהכיבוד הוא למלא את רצון אב"א, דאע"פ שכתב הרשב"א דדוקא כשהאב צריך לזה מ"מ המצוה היא מילוי רצונו, והנה הא דאתה ואמך חייבין בכבוד אביך פירושו שהציווי של האמא אינו נחשב כ"כ כיון שהיא "משועבדת" לאב, ועפ"י די בכך שציוותה בחייה אע"פ שעכשיו אינה בחיים ואפשר דחשיב כנתגרשה, מ"מ לענין החיסרון בציווי אזלינן לפי שעת הציווי. [עד כאן דבריו].

- וצ"ע דלכ"י הא דחייב לקיים השתא את מה שציוה בעבר, משום שגם השתא עדיין רוצה בכך, וצ"ע.

ב) והרעק"א בהמשך דבריו מביא דברי הרב השואל (בעל "מראות הצובאות") דכיון שפטור לציית לאביו כיון דקיי"ל משל אב ממילא חייב לציית לאמו, דחה זאת הרעק"א דאע"ג דפטור למעשה מ"מ חייב בעצם המצוה וחשיב "מצווה ועושה".

והביא כהוכחה ("הגע עצמך") מי שיש לפניו שתי מצוות עשה האחת אינו יכול לעשותה ללא שיבזבז יותר מחמישית נכסיו והשניה יכול לעשותה בלי הוצאה גדולה, וכי אסור לו לבחור

במצוה שעבורה עליו לבזבז יותר מחמישית נכסיו, דפשיטא שאינו פטור מעצם המצוה אלא שפטור למעשה מלקיימה אבל הריהו בכלל "מצווה ועושה". עכ"ד הרעק"א.

ובעני"ד חילוק גדול איכא, דאם מקרה הוא שצריך לשלם ממון רב כדי לקיים את המצוה, נר' פשוט כסברת הרעק"א שהוא מחוייב בעצמותו (ובאופן זה לא נחלק בעל "מראות הצובאות"), אבל במקום שמלכתחילה אופן המצוה הוא שלעולם אינו מתחייב, וכגון כשאביו מצווהו לכבדו "משל בן", לכי יש מקום לומר דהוא פטור בעצם ואינו בגדר "מצווה ועושה".

והנה בשו"ת מהרי"ל דיסקין (קו"א אות צ"ט) נסתפק לענין "עשה דוחה לא תעשה" אבל יכול לקיים העשה אם יבזבז יותר מחמישית נכסיו, (וכגון שיש לו מצה של איסור "חדש" ויכול לקנות מצה של היתר במחיר יקר, - ובעיקר הדין אם ל"ת דחדש נדחה מפני מ"ע דמצה ע"י בזה בשו"ת שאגת-אריה סי' צ"ו), דאע"פ שמצד העשה פטור, אבל שמא חייב לבזבז ממנו כדי שלא לדחות את הלא תעשה (דכדי שלא לעבור על לא תעשה חייב לבזבז כל ממנו).

ולכ"י אינו מובן הצד שיתחייב לבזבז יותר מחומש, דהא לולא חיוב המצוה לא היה עושה מאומה. והרי פשיטא שהוא מחוייב בעצמותו וכמוש"כ הרעק"א.

וצ"ל לבאר הצד השני, דמתחילה החלטנו שהוא חייב במצוה, ולאחמ"כ אין לנו אפשרות להחליט שיאכל מצה אסורה וממילא יוציא יותר מחומש דלאחר שהחלטנו כבר שיעשה המצוה א"כ הוצאת הכסף היא מצד הלא תעשה, והטעם לומר כן דגם להחליט שיאכל מצה אסורה הוא דבר שאי-אפשר וכדי להימנע ממבוי סתום מחליטים קודם אודות הנקודה היסודית אם הוא חייב.

והעירוני דלכ"י מצינו דאיפליגו רש"י והרמב"ן בנידון דומה, דבסוגיא דשבת דף קנד: לדעת רש"י שם אתי "צער בעלי חיים דאורייתא" ודחי לאיסורביטול כלי מהיכנו, והרמב"ן הקשה דמצי להפיל הנאדות על הקרקע ולהפסידן וא"כ אמאי הותר איסור ביטול כלי מהיכנו, והר"ן שם כתב לבאר דברי רש"י דאין צריך להפסיד ממנו כדי למנוע צער בעלי חיים, עכ"ד הר"ן. - ופלוגתת רש"י ורמב"ן אם מחוייב להפסיד ממון תלויה אם אזלינן לפי המצוה שדוחה את האיסור או דאזלינן לפי האיסור הנדחה.

ואף דלפי ביאורנו הנ"ל, אפשר לחלק דסברת הרמב"ן נאמרה דוקא כשהעשה דאורייתא והאיסור דרבנן דבאופן זה פשיטא דכבר מוחלט החיוב לקיים את המצוה, אבל לכ"י בלשון הרמב"ן אין נר' דתליא בהא. וצ"ע.

ועוד יל"ע אם אכן איכא כללא דצעב"ח דחי לכל איסור דרבנן, דאם הכא הוא היתר מיוחד ואין זה בגדר "עשה דוחה לא תעשה" י"ל דההיתר לבטל כלי מהיכנו אינו בגדר דחוויה אלא בגדר הותרה, ולכן ס"ל לרש"י דאינו צריך להפסיד ממון כדי שלא לבטל כלי מהיכנו. וצ"ע.

ג) בחי' ר' ראובן יבמות סי' ה' הביא דעת (רמ"ה) [מהר"ם מרוטנבורג] לתרץ קושיית התו"י כתובות דף מ. דאף אם ימחול האב וליכא חיוב כיבוד-אב מ"מ אם עושה הכיבוד מקיים מצוה. וכתב דמוכח מזה דהכיבוד הוא למלא את צרכו של האב (וכשהאב מוחל אף דעדיין צריך את הדבר מ"מ מוותר על זכותו), דאם נימא דהכיבוד הוא למלא את רצונו א"כ כשמחל שוב אין מציאות של מילוי רצונו. ויש להוסיף דאף שאפשרי שהאב רוצה אלא שמחליט למחול, אבל המהר"ם קאי באופן דאמר "לא בעינא" וכלשון הגמ' בכתובות שם.

דברי חיזוק והתעוררות (לקראת הימים הנוראים)

מיוסד על דברי רבותינו בעלי-המוסר עמודי-היראה

[עפ"י "לב אליהו" מערכות התשובה, שיחה א' - עמ' רע"ג].

- א. אלול – "איני לידודי וידודי לי". ימים אלו הם זמן הכנה כדי לזכות בדן, ההכנה היא ע"י שמתקרב לה' "אני לדודי". וכפי שיתקרב לה' כך מדה כנגד מדה יזכה ל"דודי לי".
- ב. במדת "הכרת הטוב" תלויה כל התורה כולה, וזה כל האדם, וכפי שנאמר (פ' האזינו): "הלה' תגמלו זאת עם נבל ולא חכם, הלא הוא אביך קנך הוא עשך ויכוננך". ולמדנו מכאן שכל התביעה ליראת שמים נובעת מכח חיוב הכרת הטוב.
- ג. וכתב בספר החינוך (מצוה ל"ג כיבוד אב ואם) וז"ל: וכשיקבל זאת המדה יעלה ממנה להכיר טובת הא' ברוך הוא שהוא סיבתו וסיבת כל אבותיו עד אדם הראשון ושהוציא לאויר העולם וסיפק צרכו כל ימיו והעמידו על מתכונתו ושלמות אבריו ונתן בו נפש ודעת מושכלת שלולא הנפש שחננו הא' יהיה כסוס כפרד אין הבין, ויערוך במחשבתו כמה וכמה ראוי להזהר בעבודתו ית"ש. עכ"ל.
- ד. ובפר' כי-תצא אסרה התורה שלא יבואו עמו ומואב בקהל ה' עד עולם, "על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים, ואשר שכר עליך וגו'". וכתב הרמב"ן וז"ל, והנראה אולי כי הכתוב הרחיק שני האחים האלה שהיו גמולי חסד מאברהם שהציל אביהם ואמם מן החרב והשבי, ובזכותו שלחם השי"ת מתוך ההפכה והיו חייבין לעשות טובה עם ישראל, והם עשו עמהם רעה וכו' והאחד לא קדם אותם בלחם ובמים כאשר קרבו למולו וכו'.

לענין ר' דב ב"ר שניאור זלמן ז"ל נלביע כ"ג מרחשון תשי"ג ולענין מרת עדינה ב"ר בנימין ע"ה נלביע ט"ו כסלו תשי"ג ולענין מרת גיטל ב"ר משה דוד נלביע י"ב טבת תשי"א ולענין ר' אשר אלכסנדר ב"ר שלמה ישעיהו הלוי ז"ל נלביע כ" טבת תשי"ג ולענין ר' אלימלך ב"ר שלום ז"ל נלביע כ"ו טבת תשס"ח ולענין ר' יהושע העשיל ב"ר ישעיהו הלוי ז"ל נלביע ל' שבט תשס"ג ולענין ר' אברהם אהרן ב"ר אליעזר דוד ז"ל נלביע ו' ניסן תשס"ט ולענין הג"ר אליעזר יעקב חיים בהג"ר ברוך יוסף נלביע י"ד ניסן תשי"א ולענין ר' שמואל יצחק ב"ר אליעזר ז"ל נלביע י"ח אייר תשס"ט ולענין מרת מרים (מלייה) ב"ר יעקב הלוי ע"ה נלביע י"א סיון תשי"א

* * *

נא להעתיר בתפילה ולעורר רחמי שמים, לרפואת הרב רפאל מיכאל בן רייץ, ולרפואת האברך רפאל שמואל בן יפה (בוגרי הישיבה הקי שפפע קשה במאונת דרכים) ולרפואת הרב יאיר בן זעלדע פייגע לרפוי"ש בתושחי

e-mail

zichronmeir@shtaygen.co.il

יוצא לאור ע"י כולל "זכרון מאיר" – חניכי סלבודקה

מקום הלימוד: בית-המדרש סלבודקה – דרכי-אי"ש רח' האדמו"ר מגור 16, זכרון-מאיר בני-ברק

טל. 050-4125547

כתובת למכתבים:

ת. ד. 557, בני-ברק 51104

Address for letters:

P. O. B. 557 Bnei Brak 51303 Israel

The bank's details for wire transfers

The first international bank of Israel Ltd.

Branch: pagi bnei-brak no: 188

Branch adres: 42, chazon ish st.

Bnei-brak 51511

Swift code: firbilixxx

Iban: il 45052188000000435120

Name: kollel zichron meir

כתובת נמוחת "בית יוסף קרימה" ת.ד. 722 קרימה 63920 (בתימ"ד רח' מיטקן 13), ע"ד 580447496

שיעור בהלכות שבת מתקיים בס"ד במוצאי שבת קודש בשעה 10.30

הציבור מוזמן

השיעור בכולל קדימה, יתקיים בס"ד ביום ראשון י"ב אלול בשעה 5.00.